

MIRKO RAGUŽ

OSNOVNA ŠKOLA KRIVI PUT

Mirko Raguž
OŠ S. S. Kranjčevića
HR 53270 Senj

UDK:371(497.5)(091)
Stručni članak
Ur.: 1999-02-02

Sjeveroistočno od Senja, udaljeno samo petnaestak kilometara, prostire se područje Krivog Puta, koje obuhvaća naselja: Alan, Vrataruša, Podbilo, Klarićevac, Krivi Put, Mrzli Dol, Veljun i Francikovac. Tijekom 19. i 20. stoljeća u tim naseljima djelovalo je šest pučkih škola: Krivi Put, Alan, Vrataruša, Podbilo, Mrzli Dol i Veljun. O tim školama sačuvano je vrlo malo dokumenata. U prilogu autor iznosi o svakoj školi zanimljive podatke do kojih je došao u svome istraživanju. Naglašava da donedavna ni jedna od navedenih škola nije radila i da su sve odreda postupno zatvarane zbog iseljavanja stanovništva te malog broja djece i zbog toga što se nije moglo više djelovati u tim prostorima bez stanovnika. Danas radi samo četverorazredna pučka škola sa svega šest đaka, ponovno otvorena školske godine 1997./98.

I

Komparativnom analizom podataka iz prošlosti naselja na širem području Krivoga Puta, utvrđujemo da je bilo vrlo slabo naseljeno, a pokriveno gustim šumama. Po udolinama su se nalazila manja pastirsko-ratarska naselja u kojima se živjelo vrlo oskudno. Zbog stalne prijetnje i straha od Turaka tijekom 15. i 16. st. stanovnici masovno napuštaju ovaj kraj, tako da je on tijekom čitavog 16. i početkom 17. st. bio pust i nenaseljen. A kada je turska opasnost minula, postupno se doseljavaju novi stanovnici iz područja sjeverne Dalmacije, Ravnih kotara i Liča.¹

---

¹ *Senjski zbornik*, 10-11, 1984, 151-155.

Tijekom duge povijesti Bunjevaca, o kojima prve podatke nalazimo već godine 1609. vezane uz Krivi Put, samo mjesto postaje veliko administrativno, društveno i vjersko središte. A na početku 19. st. ono postaje središte Prve krajiške satnije Ogulinske regimente. Godine 1834. spominje se sedam sela s 376 kuća i 4582 stanovnika. U to vrijeme Krivi Put administrativno pripada kotaru Brinje, dok mu se središte okružnog upraviteljstva nalazilo u Ogulinu.²

S vremenom se mjesno središte razvijalo oko crkve sv. Jakova, gdje je i ranije postojalo matično naselje starosjedilaca, pa otuda i drugi naziv za ovdašnje stanovnike Jakovari. Inače, cijeli kraj Krivoga Puta spadao je pod župu sv. Jakova u Krmpotama. Oko 1794. osnovana je župa Krivi Put sa središtem oko crkve sv. Marije Snježne. Najčešća su prezimena: Tomljanovići, Šojati, Butorci, Krmpotići, Krpani, Baleni, Blaževići, Pavelići, Prpići, Filipovići, Vukelići, Špalji i dr.

Senj je u prvoj polovici 19. st. bio snažno duhovno i kulturno središte, čiji su utjecaji dopirali i do okolnih sela i zaselaka, pa tako i do Krivoga Puta. Otvaraju se škole po mnogim mjestima diljem Hrvatske, pa tako i u senjskom kraju. U Krivome Putu škola je otvorena godine 1846.³ Već tada bio je na snazi Sustav početnih učiona (Sistema scholarium elementarium) kojim su preuređene škole u Ugarsko-hrvatskoj državi. Po tom sustavu niže pučke škole bile su dvorazredne pa je i u Krivome Putu počela raditi niža dvorazredna pučka škola. Oskudni su podaci o počecima njezina rada. U jednom školskom dokumentu od 10. listopada 1872. govori se o sjednici školskog vijeće i tu se spominje učitelj Josip Magdić.⁴ Odredbom visokoga carsko-ugarskog zapovjedništva on prelazi školske godine 1872./73. u novootvorenu građansku školu u Ogulinu, a na njegovo mjesto dolazi mjesni općinski bilježnik Marko Vukelić, kao najpismeniji čovjek u tom mjestu.

Do učitelja se teško dolazilo, jer je školovanih učitelja bilo malo pa su često djecu učili u školama nešto pismeniji ljudi. U tom zapisniku sa sjednice školskog odbora stoji i ovo: "Školska godina je običnim načinom započeta. Stanoviti broj djece za godinu 1872./73. iznosio je po odobrenju gore naznačenog imenika od strane visoke oblasti i to novoupisanih 21 muških i 13

² *Uspioni*, br. 3, 97.

³ A. CUVAJ, *Grada za povijest školstva*, sv. III, 252.

⁴ Joso Magdić bio je ravnatelj više pučke škole u Karlobagu. Rodio se 1849., a umro 1911. u Ogulinu. Završivši dvogodišnju učiteljsku školu u Petrinji, službovao je u Krivome Putu, a nakon položenoga stručnog ispita za građanske škole u Glini i Ogulinu. Posebno ga je zanimala botanika. Pri kraju radio je u Karlobagu kao ravnatelj više pučke škole.

ženskih, a broj ostalih već školu polazivših iznaša 48 muških i jedna ženska. Dakle, stanoviti broj ukupno 82 obojeg spola."

I dalje: "Pošto gosp. predsjednik otvori sjednicu, dođoše sledeći predmeti na viećanje:

1. Ogrijev za školu i za učitelja.
2. Novo upisani učenici za godinu 1872./73.
3. Učenici, polazivši već učionu, imali bi se radi umnih ili tjelesnih mahna, ili skojih drugih razloga trajno oprostiti od svagdanjeg polazka učione. (Imenik:)

4. Njekoji učenici, svršivši četvrti razred ovdašnje učione dobrim uspjehom imali bi se izpisati, tj. isti bi iztupili iz učione.

5. Potrebite školske knjige za godinu 1872./73.

6. Popravak školske zgrade iz vana i iz nutra.

7. Početak školske godine. Stanoviti broj učenika i učionica za godinu 1872./73.

8. Naimenovanje g. učitelja Magdića građanskim učiteljem u Ogulinu, njegov odlazak, predaja školske zgrade, i inih školskih stvari, providenje učiteljskog mjesta kod ovomjestne učione."

Krivoputska kumpanija imala je godine 1866. 316 kuća i 6341 stanovnika. Stoga se dade zaključiti da je bilo daleko više djece koja nisu polazila školu. Nije nam poznato gdje je bila prva učionica. Škola je sagrađena negdje u sredini sela, a puno kasnije i dograđivana, zahvaljujući ponajviše industrijalcu Milanu Prpiću, iz zaseoka Nikolići. On je podigao jedan kat na školi i proširio učionički prostor kako bi što veći broj djece mogao pohađati školu. U spomenutom Zapisniku sa sjednice školskog vijeća godine 1872./73. pod točkom 2. raspravljalo se o polasku djece u školu pa se kaže: "Školsko vijeće poznavajuć mjestne okolnosti ispustilo je njekoje od novo upisanih đaka, dielom radi velike udaljenosti, dielom radi tjelesne slabosti i dielom radi pomanjkanja prostora u školskoj sobi pod tim uvjetom da će se opet u dođuću godinu uškolovanja moći prizivati..." A pod točkom 6. raspravljalo se o popravku školske zgrade, a je li to ta školska zgrada koju je industrijalac Prpić popravljao, ne piše. Nalazimo još jedan podatak iz godine 1878. da je u Krivom Putu škola imala četiri sobe veličine 8,5 x 8 m.⁵ Milan Tomljanović, učitelj u Krivome Putu osamdesetih godina 20. st., kaže u jednom zapisniku (Škola koja ipak neće umrijeti) da Područna škola (tada je bila u sastavu škole u Sv. Jurju)

⁵ Podatak je zabilježen u Ljetopisu škole, koji je unesen po sjećanju i prema pričanju starijih osoba, mještana, pa ga valja uzimati s velikom dvojbom.

Sl. 1. Snimak ispred zgrade Osnovne škole u Krivome Putu, školska godina 1965/66.

Sjede od lijeva: Marija Prpić, Paula Špalj, Niveska Tomljanović "Škore", Mara Tomljanović "Rumelina", Jadranko Tomljanović i Ivanka Tomljanović "Jukiša".

Srednji red od lijeva: Marija Krmpotić "Ivešina", Marijan Prpić "Vranela", Ivan Tomljanović "Pićo", Ana Šojat "Bodičeva", Miljenko Tomljanović "Gecan", Dragica Prpić "Maršanova", Mirjana Prpić "Bajina" i Slavica Prpić.

Stoje od lijeva: Tome Cvitković, Milan Šojat, Miro Prpić "Marojica", Ivan Pavelić "Kuzman" i Milan Špalj, te Anton Pavelić - učitelj.

Nikole Šimunića u Krivome Putu radi i sada u zgradi čije je prizemlje izgrađeno polovinom prošloga stoljeća.... Nakon Drugoga svjetskoga rata zgrada je obnovljena, ali bitne izmjene nisu učinjene..."⁶ Prema ovome navodu školska zgrada bila je na početku otvaranja škole u Krivome Putu gdje ona i danas djeluje.

Školske godine 1882./83. broj školskih obveznika iznosio je 439, dok je školu moglo pohađati svega 50 učenika.

⁶ Ljetopis škole nije sačuvan, a pokušaji da se on počne pisati kasnije, nisu dali rezultata. Postoje nesređeni podaci u školskim dokumentima, među kojima je i ovaj kada je zgrada izgrađena kao i onaj iz godine 1878.

Dvadeset i više godina u školi Krivi Put radio je učitelj Josip Solter. Nemamo podataka kada je počeo raditi u ovoj školi, ali prema kazivanju njegovih učenika, bio je vrlo strog i pravedan. Radio je gotovo do početka Prvoga svjetskog rata. Je li s njim radio i Mijo Fundak, ne znamo. Imamo sačuvanu svjedodžbu otpremnicu Niže pučke škole u Krivome Putu iz godine 1902. na kojoj je osobni potpis učitelja Mije Fundaka i P. Mažuranića. To je bila četverorazredna škola sa sljedećim nastavnim predmetima: nauk vjere, čitanje i razumijevanje čitanoga s vježbama u govoru, računstvo i geometrijsko oblikovanje, krasnopis, risanje, svjetovno i crkveno pjevanje, ručni rad i kućanstvo, gimnastika i radnje u školskom vrtu. Tada je bio na snazi školski zakon od 31. listopada 1888.

Broj djece za školovanje povećavao se iz godine u godinu. Imamo podatak da je školske godine 1937./38. bilo 165 polaznika, a godinu kasnije 189 polaznika. Prema statističkim podacima Krivi Put je godine 1940. imao 1800 stanovnika, od čega 30 posto analfabeta.

II

Škole u Krivom Putu nisu radile u vrijeme Drugoga svjetskoga rata. Prekidale su rad kada je manjkalo učitelja i kada zbog ratnih opasnosti nije bilo osobne sigurnosti djece i mještana. Kada su ti prekidi nastupali, pouzdanih podataka nemamo, ali imamo podatak da su školske godine 1941./42. radile škole, bar u početku, a na dužnosti učitelja u Krivom Putu bio je Franjo Žagar.⁷ Nismo našli nikakvih pisanih tragova koliko je ostao u toj školi.

Nakon svršetka Drugoga svjetskoga rata sve su škole bile u jadnome stanju. Porušene zgrade, uništen školski inventar, bez ikakvih nastavnih pomagala - sve je to otežavalo cjelokupnu odgojno-obrazovnu strukturu u svim mjestima, pa i u Krivome Putu. Do učitelja je teško bilo doći, a broj se školskih obveznika povećavao. Stoga se nastava morala održavati u dva turnusa: dopodne i poslijepodne. U izvanškolskom djelovanju učitelji su dobivali društvenu zadaću da opismenjavaju analfabete, kojih je bilo vrlo mnogo. Uz redovitu nastavu analfabetski tečajevi učiteljima su otežavali prosvjetno djelovanje. Mjesne školske vlasti usmjeravale su školsku kadrovsku politiku na vlastite snage. Tako bilježimo podatke da se u pojedinim školama krivoputskoga područja nalaze učitelji iz toga mjesta. Među prvima je bila učiteljica Milka Krmpotić-Vukelić, koja najprije radi u Alanu, a godine 1953. prelazi u školu

⁷ Okružnicom Ministarstva nastave u Zagrebu od 5. kolovoza 1941. br. 30273 imenovan je povjerenikom Matice hrvatske iz Krivog Puta učitelj Franjo Žagar.

Krivi Put.⁸ S njom rade i Ivan Vukelić i Marica Tomljanović. Od školske godine 1954./55. rade sa šest razreda. Iako u otežanim uvjetima, postižu kvalitetno obrazovanje djece. Posjetivši školu u Krivom Putu, kotarski prosvjetni inspektor Ivan Slanec zapisao je sljedeće: "Učiteljica Milka Krmpotić koristi razne metode i didaktička pomagala. Školske zadaće se uredno pišu, izbor tema je dobar. Učiteljica se zalaže u svome radu. Za rad se savjesno priprema. Učitelji prate dnevni tisak i rade na svom osobnom stručnom usavršavanju." Godinu dana kasnije u školi rade četiri učitelja: Milka Vukelić, Marija Prpić, Manda Kovačić i Ankica Jerić. Nekoliko mjeseci kasnije mjesne školske vlasti upućuju učiteljicu Ankicu Jerić u Školu Oltari, jer tamo nije bilo učitelja, a Mandu Kovačić u Jablanac (1. 9. do 30. 11. 1955.). Te godine školu u Krivome Putu pohađaju 93 učenika u sedam razreda. Ljetopis škola nije vodila, pa kada je te godine školski inspektor Srećko Lopac posjetio školu, dao je upute kako se taj posao treba obavljati.

Školske godine 1957./58. radilo je svih osam razreda. Učitelji su bili: Branko Špalj (upravitelj), Katica Pečenko, Anka Glavaš i Dragica Leka.

Šk. god.	R a z r e d i							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
1958/59.								
Broj učenika	13	16	11	20	25	16	15	11

Te školske godine radili su Katica Pečenko, Ankica Pavelić, Milka Vukelić i Božidar Lončarić.

Školska godina 1959./60. bila je značajna po tome što se na području općine Senj vrši prva reorganizacija mreže osnovnih škola. Do ove školske godine svaka je škola bila samostalna, a ujedno je s tom godinom u potpunosti završen proces prelaska na obvezno osmorazredno, odnosno osmogodišnje obrazovanje djece i mladeži na ovome području. S druge pak strane manjkali su prostorni, kadrovski i materijalni uvjeti rada i djelovanja takvih škola u svim mjestima. Stoga se pristupilo reorganizaciji postojeće školske mreže da ona bude funkcionalnija, bolje organizirana od dotadašnje. Tako se na području Krivoga Puta sve škole ujedinjuju materijalno i organizacijski. Učenici viših razreda (peti, šesti, sedmi i osmi) pohađaju nastavu u Krivome Putu, dok se škole u Alanu, Vrataruši, Veljunu i Podbilu formiraju kao četverorazredne škole, koje su i administrativno povezane sa središnjom školom Krivi Put. Te

⁸ S dolaskom učiteljice Milke Vukelić u Krivi Put, kada škola postupno prerasta u osmorazrednu školu, stvarani su u vrlo otežanim okolnostima i uvjetima temeljni kvalitetni pedagoški rezultati na kojima je ova škola i kasnije uspješno djelovala.

prve godine u središnjoj školi Krivi Put rade sljedeći učitelji; Ankica Pavelić, Ante Pavelić, Božidar Lončarić, Milka Vukelić i Katica Pečenko. Zbog malog broja učitelja, a velikoga broja djece školskih polaznika nastava se održava prije i poslijepodne. Evo kako je organizirana nastava: prvi, drugi i treći razred u kombinaciji je imao 36 učenika, četvrti i peti razred u kombinaciji je imao 37 učenika, dok su čisti odjeli bili šesti razred s 39 učenika, sedmi s 25 učenika i osmi razred s 35 učenika. Zbog te i takve organizacije iznimno je bilo teško raditi u skromnim prostornim uvjetima.

Brojno stanje učenika centralne Osnovne škole Krivi Put

Školska godina	R a z r e d i								Ukupno
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
1961./62.	12	11	17	15	37	32	24	40	188
1962./63.	11	11	11	17	22	33	30	20	155
1963./64.	13	10	13	11	36	19	28	24	154
1964./65.	15	12	11	11	28	26	21	23	157
1965./66.	12	15	10	10	20	19	23	15	124

Brojno stanje učenika 1962./63.

Škola	R a z r e d i								Ukupno
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Krivi Put	11	11	11	17	22	33	30	20	155
Alan	10	-	5	7					22
Vrataruša	-	2	2	4					8
Veljun	6	5	5	10					26
Ukupno	27	18	23	38	22	33	30	20	211

(Tablični prikaz broja polaznika upućuje na zaključak da se broj polaznika stalno smanjivao i da je nakon reorganizacije mreže osnovnih škola status tih malih škola bio upitan.)⁹

Kada je učiteljica Milka Vukelić otišla iz Krivoga Puta u Senj, na mjesto ravnatelja škole dolazi Ante Pavelić, koji na toj dužnosti ostaje sve do godine

⁹ Broj učenika po razredima dio je izvješća na početku školske godine 1962./63. upućenog Nadzornom odboru općine Senj 24. 9. 1962. pod brojem 164.

1969. To je razdoblje između prve i druge reorganizacije mreže škola obilježeno u krivoputskoj školi unapređivanjem nastave, učioničkom opremom, nastavnim sredstvima i pomagalicama, ali i stalnom prilagodbom učitelja jednih na druge u cilju zajedničkog ostvarenja odgojno-obrazovnih zadaća.¹⁰

Kada je škola u Alanu godine 1967. zatvorena, ostala je samo jedna četverorazredna škola, i to u Veljunu.

Druga reorganizacija mreža osnovnih škola na senjskom području izvršena je godine 1969., kada ta krivoputska škola postaje područnom osmorazrednom školom središnje škole u Sv. Jurju. Administrativno i pedagoški postala je ovisna o središnjoj školi. Upraviteljem škole postala je učiteljica Josipa Tomljanović, koju nakon dvije godine zamjenjuje njezin suprug Milan Tomljanović. Učitelji su se stalno mijenjali, broj djece opadao je, čime škola kao obrazovna ustanova pedagoški slabi sve dok nije zatvorena godine 1984. Dvije godine kasnije, 1986., zatvorena je škola i u Veljunu. Tako se ugasio jedan školski ustroj koji je djelovao na ovome području više od 140 godina.

Učitelji koji su radili u Osnovnoj školi u Krivome Putu od god. 1871. do 1980.

Ime i prezime	Od	do	Ime i prezime	Od	do
Josip Magdić			Lucija Žagar		
Josip Solter			Franjo Žagar		
Mijo Fundak			Mira Prpić		
P. Mažuranić			Ivan Herceg		
Anka Krpan			Grga Vukelić		
Ljubica Dvorski			Katica Mežnarić	1951.	1952.
Milan Dvorski			Milka Vukelić	1953.	1962.
Anka Šimunić			Ivan Vukelić	1952.	
Juraj Butković			Mara Tomljanović	1952.	1957.
Mijo Odorčić			Manda Kovačić	1955.	1956.
Ljubica Kalafatić			Ankica Jerić	1955.	1956.
Vera Prelac			Branko Špalj	1957.	1958.
Ana Samaržija			Katica Pečenko	1957.	

¹⁰ Razdoblje od prve reorganizacije školske mreže 1960. pa sve do početka druge reorganizacije, što je izvršena 1969., obilježeno je zapaženim djelovanjem grupe učitelja na čelu s njihovim upraviteljem Antom Pavelićem.

Anka Glavaš	1957.	1968.	Zlatko Pavelić	1964.	1964.
Dragica Leko	1957.	1958.	Nada Prpić	1964.	1978.
Božo Lončarić	1958.	1984.	Milan Tomljanović	1964.	1979.
Dragica Roc	1957.	1958.	Milica Glavaš	1965.	1972.
Ante Pavelić	1959.	1968.	Ana Prpić	1965.	1975.
Juraj Brlečić	1960.		Ivan Tomljanović		
Katica Jučić	1961.	1965.	Josipa Tomljanović	1967.	1980.
Ivan Stanišić	1962.	1962.	Milan Maljković	1970.	
Franjo Prpić	1962.	1965.	Vlatka Tomljanović	1975.	
Katica Brlečić	1962.	1965.	Radojka Malešević	1978.	1980.
Olga Tomljanović	1963.	1967.	Adelhajda Varupa	1980.	1980.
Vladimir Stanišić	1963.	1972.	Marijan Prpić	1967.	
Ante Jurčić					

Osnovna škola Alan

Godine 1903. otvorena je škola u Alanu. U školskom ljetopisu stoji da je školska zgrada sazidana za godinu dana. Za njezin popravak godine 1912. kraljevsko-zemaljska vlada odobrava 1250 K. Prva učiteljica bila je Matilda Brkljačić. Radila je samo godinu dana. Nakon nje dolazi u ovu školu Anka Krpan, koja ostaje punih 12 godina. Uoči Prvog svjetskog rata radila je Marica Samaržija. Ne znamo tko je sve radio između dva svjetska rata. Nalazimo nekoliko učiteljskih imena u spomenutom ljetopisu, koji je naknadno pisan po sjećanju. Spominju se imena: Ljubica Kalafatić, Jakov Laktić, Ivica Božičević, Vjekoslav Rubeš, Vjekoslav Marat.¹¹

U vrijeme Drugoga svjetskoga rata ova škola neko vrijeme nije radila dok se u njoj nalazilo oružništvo Nezavisne Države Hrvatske. U jednom zapisu nalazimo da je školske godine 1941./42. radila učiteljica Marija Samaržija. I ništa više.¹²

¹¹ Ljetopis škoje pisan je djelomično, i to najprije po sjećanju. Razdoblje od prvih početaka rada ove škole pa sve do prvih godina nakon Drugoga svjetskoga rata nije bilježeno. Stoga i ove podatke uzimamo s određenom dvojbom.

¹² Okružnicom Ministarstva nastave u Zagrebu od 5. kolovoza 1941. pod brojem 30273 imenovana je kao povjerenik Matice hrvatske u Alanu učiteljica Marija Samaržija. Taj nas podatak upućuje na zaključak da je školske godine 1941./42. škola u Alanu radila. Kada su nastali prekidi u njezinu djelovanju zbog ratnih uvjeta, nije nam poznato.

Nakon rata već godine 1946. dolazimo do podatka da je ovu školu pohađalo 52 učenika u četiri razreda. Učitelji su bili Milka Krmpotić i Ivan Anić. Školske godine 1949./50. broj školske djece pao je na 35, a samo godinu dana kasnije na 24 učenika. Taj se broj smanjivao iz godine u godinu iz dva razloga: već se tada postupno ovo područje raseljava, a mlađi odlaze u urbana područja; a drugi je razlog što je radila škola u Podbilu iz kojih su zaselaka svojedobno djeca pohađala školu u Alanu. Međutim, s povećanjem razreda (osnivanjem starijih razreda) povećava se broj polaznika, a time i potreba za većim brojem učitelja. Sve do spomenute reorganizacije školske mreže 1958./59. ostalo je takvo stanje. Pripajanjem starijih razreda središnjoj školi u Krivome Putu, u Alanu ostaju svega četiri razreda. Područna škola u Alanu administrativno je i pedagoški potpadala pod Osnovnu školu Krivi Put. Od tada pa sve do 1967. broj se polaznika smanjivao. Škola je te godine zatvorena. Školska je zgrada nakon toga ubrzo devastirana, više nebrigom sistema, nego zbog zuba vremena. Danas se samo naziru ruševine, koje podsjećaju na vrijeme njezina postojanja.

Nakon Drugoga svjetskoga rata ova je škola imala u svojoj knjižnici ukupno 250 knjiga (književnost 45, učenička literatura 28, politička i stručna literatura 66 primjeraka). Posebice su zapažene knjige i knjižice boljševičke orijentacije kojima se veličala velikoruska politika, hvalila seljačka izobrazba za uzgoj ratarskih, voćarskih i inih kultura, što je valjalo poslužiti kao stručna literatura učiteljima pri suradnji s roditeljima, ali i samoj naobrazbi učenika.¹³

Učitelji koji su radili u Osnovnoj školi Alan od 1903. do 1967.

Ime i prezime	Od	do	Ime i prezime	Od	do
Matilda Brkljačić	1903.		Jakov Laktić		
Anka Krpan	1904.		Milka Krmpotić	1946.	1953.
Marica Samaržija			Vladimir Jurčenko	1953.	1959.
Milan Balen	1945.		Branko Špalj		
Ivan Krakman			Katica Šimunić	1953.	
Josip Pinotić			Olga Cvitković	1955.	1963.
Ljubica Kalafatić			Boris Ožura	1959.	1960.

¹³ Podaci su uzeti iz Ljetopisa škole i zapisnika sjednica školskog odbora ove škole. Sačuvan je i Glavni imenik škole. Ti dokumenti nalaze se u pismohrani Osnovne škole S. S. Kranjčevića Senj.

Zorica Prpić	1960.	1961.	Ivan Anić		
Antonija Dujmović	1961.		Milan Hrvoj	1959.	1960.
Ivica Brozinčević			Marija Došen		
Vjekoslav Rubaš			Ankica Pavelić		
Vjekoslav Marot			Josipa Mureta	1965.	1967.

Brojno stanje učenika od 1955. do 1967. u Osnovnoj školi Alan

Školska godina	R a z r e d i						Ukupno
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
1955./56.	9	9	7	7	-	-	32
1956./57.	8	6	10	7	12	2	45
1957./58.							50
1958./59.							40
1959./60.							15
1963./64.							23
1964./65.							13
1965./66.	6	5	7	-	-	-	18
1966./67.	-	5	-	4	-	-	9

Osnovna škola Vrataruša

Osnovna škola u Vrataruši otvorena je godine 1937., a zatvorena godine 1963.¹⁴ Nastava je počela nešto prije nego što su mještani izgradili školu u privatnoj kući Milana (Duje) Tomljanovića. Iako je kuća bila prilično velika, prostorija u kojoj se nastava održavala, bila je skromna. Kada su mještani gradili svoju školu, u Vrataruši je bilo 13 kuća. Prostorno su ovome selu gravitirali i zaseoci Klarićevac, Bunica, Kosova Buljma i Sibinj. Nemamo pisanog traga tko je bio prvi učitelj. Za vrijeme rata škola je neko vrijeme radila, a kasnije je srušena. Nakon rata školska se zgrada obnavlja. Kao i u svim školama na području Grada Senja, često su se ovdje izmjenjivali učitelji, pa su u tim prilikama i za kratka boravka premalo skrbi poklanjali održavanju školskog prostora i namještaja u njemu. Školska je dokumentacija vrlo skromna, pa stoga nemamo potpuniju sliku prosvjetnog života u ovoj školi. Sve

¹⁴ Ljetopis škole i Glavni imenik učenika jedini su sačuvani dokumenti ove škole.

Sl. 2a. Zgrada Osnovne škole u Vrataruši (zatvorena 1963.)

se gubilo ubrzo nakon odlaska učitelja, a njihovi dolasci i odlasci bili su vrlo česti. Pa ipak, rijetku školsku dokumentaciju sačuvali smo i upotrebljavali u ovome istraživanju.¹⁵ Tako u zapisniku od 30. kolovoza 1956. nalazimo podatak da je pri primopredaji škola Vrataruša u trošnom stanju: "Hodnik uništen cijepanjem drva, kvake na vratima neispravne, učionica vrlo slabo okrečena, a i manjkaju mnoga prozorska stakla." Ništa bolja situacija nije bila ni s nastavnom opremom. Siromaštvo škole dovelo je do toga da se nastava svela na kredu i ploču. Školske godine 1958./59. škola je imala dva odjela s 39 učenika. Po razredima je to izgledalo ovako:

Školska godina	R a z r e d i								Ukupno
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
1958./59.	4	4	6	6	2	4	4	9	39

Učitelji su bili: Danica Tomljanović, Senka Barudžija i Vlasta Filipović.

¹⁵ Malo je pisanih podataka o ovoj školi sačuvano. Svaka smjena učitelja kao da je jedva čekala da iza sebe ne ostavi nikakvih pisanih tragova.

Sl. 2b. Zgrada Osnovne škole u Vrataruši

Na kraju školske godine 1960./61. u jednom izvješću stoji da je razrednik Drago Biondić i da radi u nižim razredima s 15 učenika u sva četiri razreda. Na samom početku školske godine 1961./62. nije bilo učitelja, a nekoliko mjeseci kasnije dolazi učiteljica Nada Nemčić i radi sa svega 11 učenika. Na kraju povijesti ove prosvjetne ustanove, školske godine 1966./67. bilo je svega 9 polaznika. Škola je zatvorena, učenici su nastavljali pohađati nastavu u Krivome Putu. Školsku zgradu su godine 1966. krivo-putski učitelji prodali Poljoprivrednoj zadruzi za tov telaca za svega 2 milijuna dinara.

Učitelji koji su radili u Osnovnoj školi Vrataruša od 1945. do 1963.

Ime i prezime	Od	do	Ime i prezime	Od	do
Đura Mavrović	1945.	1946.	Danica Tomljanović	1956.	1958.
Mira Herceg	1946.	1947.	Vlasta Filipović	1959.	1960.
Alma Knežević	1950.	1951.	Senka Barudžija	1958.	1961.
Marija Rukavina	1951.	1954.	Drago Biondić	1960.	1961.
Branko Špalj	1954.	1956.	Nada Nemčić	1961.	1963.

Sl. 3. Zgrada Osnovne škole Podbilo

Osnovna škola Podbilo

Nakon Drugoga svjetskog rata otvorena je škola u Podbilo, u mjestu gdje se nalazi crkva i društveni dom. Je li škola otvorena prije nego što je izgrađen društveni dom ili kasnije, o tome u školskoj dokumentaciji nema sačuvanih pismenih podataka. Škola je radila u prostorijama društvenoga doma. U Glavnom imeniku škole Podbilo stoji da je školske godine 1948./49. učiteljica Danica Krmpotić, koja radi sve do 1950. Je li prije nje netko radio u ovoj školi, ne stoji u ovome dokumentu. Ali već sljedeće školske godine radi učiteljica Mira Boris. U tom istom dokumentu (Glavni imenik) evidentirano je malo polaznika. Tako stoji da su u razdoblju od 1948. do 1960. pohađala ovu školu svega 144 učenika. Kako taj dokument predstavlja jedno razdoblje djelovanja, zasigurno je da je to i bio period cjelokupnog djelovanja ove škole. A kako u samo nekoliko kilometara udaljenom Krivom Putu djeluje u to vrijeme bolje opremljenija i organiziranija škola, onda nema svakako razloga da i u Podbilo djeca pohađaju nastavu u vrlo skromnim uvjetima, bez učila i ostalih potrebnih školskih pomagala. Škola je zatvorena 1961. gotovo odmah nakon prve reorganizacije školske mreže na području Grada Senja.

Učitelji koji su radili u Osnovnoj školi Podbilo od 1948. do 1961.

Ime i prezime	Od	do	Ime i prezime	Od	do
Danica Krmpotić	1948.	1950.	Marica Anić	1954.	1956.
Mira Boris	1950.	1953.	Manda Samaržija	1956.	1956.
Branko Špalj	1953.	1954.	Milka Bralić-Legac	1959.	1961.

Osnovna škola Veljun

Jedini je dokument o školi u Veljunu Glavni imenik učenika od godine 1946. Na njegovoj naslovnoj stranici piše da je školske godine 1947./48. radio učitelj Ante Maršić. Tko je prije njega radio, nije zapisano, iako stoji da je imenik učenika od 1. rujna 1946. Škola je radila i uoči Drugoga svjetskoga rata. U jednom dokumentu,¹⁶ piše da je učitelj u Veljunu Mihovil Balen školske

Sl. 4. Kuća u kojoj se nastava držala u Veljunu nakon II. svjetskoga rata

¹⁶ Okružnicom Ministarstva nastave u Zagrebu od 5. kolovoza 1941. br. 30273 imenovan je kao povjerenik Matice hrvatske za područje Veljun učitelj iz Veljuna Mihovil Balen, što nas navodi na zaključak da je ova škola otvorena u vremenu između dva svjetska rata. A kada, ne znamo.

Sl. 5. Osnovna škola u Veljuni

godine 1941./42. Svakako da je ova škola otvorena prije Drugoga svjetskoga rata. Školska je zgrada izgrađena bez ikakvih pedagoških zahtjeva, poput mnogih škola koje su građene na senjskom području. Škola je raspolagala s tri učionice i jednim skromnim učiteljskim stanom. Od školske godine 1948./49. radi učiteljica Anka Ružić. Poslije se gotovo svake godine izmjenjuju učitelji, više zbog mogućnosti odlaska u druga školska središta, nego zbog nekih drugih razloga. Zbog sporijeg raseljavanja ovoga područja nastava se u Veljuni održavala sve do godine 1986. Tada je škola zatvorena. Od tada polaznici osnovne škole s krivoputskoga područja putuju u Senj.

Učitelji koji su radili u Osnovnoj školi Veljun od 1947. do 1980.

Ime i prezime	Od	do	Ime i prezime	Od	do
Ante Maršić	1947.	1948.	Božena Šebetovski	1959.	1960.
Anka Ružić	1948.	1951.	Dionizije Šebetovski	1959.	1960.
Mato Perošević	1951.	1952.	Vlatka Petrović	1960.	1961.
Mara Prpić	1951.	1952.	Katica Jurčić	1961.	1961.
Danica Krmpotić	1952.	1955.	Vladimir Stanišić	1963.	1963.

Marijan Prpić	1963.	1965.	Ivan Tomljanović	1966.	1969.
Dragica Šiško	1965.	1966.	Mladena Tomljanović	1972.	1979.
Ana Tomljanović	1966.	1969.	Zlatko Tomljanović	1971.	1972.

Osnovna škola Mrzli Dol

Neko vrijeme radila je škola u zaseoku Mrzli Dol, gotovo u najudaljenijem mjestu i vrlo nepristupačnom području Krivoga Puta. Kada je otvorena škola u Mrzлом Dolu, pisanih tragova nema. U jedinom školskom dokumentu stoji da je školske godine 1946. učiteljica Nevenka Pavešić.¹⁷ U jednom dopisu Ministarstva nastave iz godine 1941. nalazimo da je škola radila a da je u njoj bio učitelj Božidar Karabaić. Imamo i sačuvanu fotografiju seoske kuće u kojoj je djelovala škola.¹⁸ Radila su sva četiri razreda. Za deset godina njezina djelovanja nakon Drugoga svjetskoga rata ukupno je pohadalo

Sl. 6. Kuća u kojoj se održavala nastava u Mrzлом Dolu

¹⁷ Jedini je dokument ove škole Imenik učenika od 1946. Čuva se u pismohrani Osnovne škole S. S. Kranjčevića u Senju.

¹⁸ Kada je ova škola otvorena, ne znamo. Iz Mrzlog Dola potječe svećenik i pjesnik Milan Pavelić. Je li pohadao nastavu u svome rodnom mjestu? Ako jest, onda je škola u ovome mjestu otvorena još potkraj prošloga stoljeća. Možda će netko uspjeti doći i do ovih traženih podataka, kojih na žalost nema u pismohranama Grada Senja i škola.

nastavu u svome mjestu 89 učenika niže pučke škole. Škola je zatvorena godine 1955. jer nije bilo gotovo nikakvih uvjeta rada i djelovanja.

Učitelji koji su radili u osnovnoj školi Mrzli Dol od 1946. do 1955.

Ime i prezime	Od	do	Ime i prezime	Od	do
Nevenka Pavešić	1946.	1947.	Branko Špalj	1950.	1951.
Antonija Kuntić	1947.	1948.	Danica Krmpotić	1951.	1952.
Marija Pravdica	1948.	1950.	Anka Ružić	1952.	1955.

DIE ELEMENTARSCHULE KRIVI PUT

Zusammenfassung

Nordostlich von Senj, ungefaehr 15 km entfernt, erschreckt sich das Gebiet von Krivi Put, das die Ansiedlungen Alan, Vrataruša, Podbilo, Klarićevac, Krivi Put, Mrzli Dol und Veljun umfasst. Im Laufe des 19. und 20. Jahrhunderts wirkten die 6 Schulen: Krivi Put, Alan, Vrataruša, Podbilo, Mrzli Dol und Veljun. Die Dokumente ueber die Taetigkeit dieser Schulen sind sehr mangelhaft. In dieser Arbeit gibt der Autor fuer jede Schule die Daten, die er in seiner Erforschung gefunden hat. Er betont, dass bis vor einiger Zeit keine einzige Schule geoeffnet wurde, und dass alle diese Schulen allmaechlich verschlossen worden sind, wegen der Aussiedlung der Bevoelkerung und der Reduktion der Zahl der Schulpflichtigen. Im Schuljahr 1997/98 ist nur eine Schule erneut geoeffnet worden, und sie besuchen heute 6 Schueler.

THE ELEMENTARY SCHOOL KRIVI PUT

Summary

The region of Krivi Put is located some fifteen kilometres northeast from Senj and is extended across the following settlements: Alan, Vrataruša, Podbilo, Klarićevac, Krivi Put, Mrzli Dol i Veljun. During the 19th and 20th c. there were there six active elementary schools: Krivi Put, Alan, Vrataruša, Podbilo, Mrzli Dol and Veljun, but to these days very few elements were preserved about them. So, the author is trying below to display some very interesting particulars about each of the above schools to which he has come across in his research work. Accordingly, he points out that until recently not even one of mentioned schools was working and that every single one had gradually been closed because of movements of the inhabitants to another places and consequently a small number of school children remained there. Without inhabitants it was not possible to take any more actions. Today there is only one elementary four-class school with six pupils all together. The opening of this school took place in the 1997/98 school year.